

ТА'ЛИМ JARAYONIDA DIQQATNING AHAMIYATI VA VAZIFALARI.

O'RAZOVA SEVINCH EGAMBERDI QIZI
BEKMURODOVA NIGINA BAHODIROVNA

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-bosqich talabalari

Annotasiya: Ushbu maqolada ta'lim jarayonida diqqatning ahamiyati va uning asosiy vazifalari ilmiy-nazariy nuqtai nazardan yoritib beriladi. Diqqat o'quv faoliyatining markaziy psixologik omili bo'lib, o'qituvchining bilimni qabul qilishi, eslab qolishi va qayta tiklashi jarayonlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Maqolada diqqatning turlari, ularni ta'lim jarayonida namoyon bo'lishi hamda o'quvchilarda diqqatni shakllantirish va boshqarishning samarali usullari tahlil qilinadi. Shuningdek, ta'lim samaradorligini oshirishda o'qituvchining diqqatini boshqarish bo'yicha strategiyalari, dars jarayonida o'quvchilarning faolligini ta'minlash usullari va psixologik muhitning ahamiyati ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlar: diqqat, ta'lim jarayoni, psixologik jarayon, diqqat turlari, diqqatni boshqarish, o'quv faoliyati, diqqatning ahamiyati, ta'lim samaradorligi.

Kirish

Ta'lim jarayonining samaradorligi bir qator psixologik jarayonlarning uyg'un faoliyatiga bog'liq bo'lib, ular orasida diqqat alohida o'rin tutadi. Diqqat o'quvchining bilimni to'g'ri qabul qilishi, ahamiyatli axborotni ajratib olishi va uni ongda ushlab turishi uchun zarur bo'lgan psixik funksiyadir. Zamonaviy ta'lim metodlarining joriy etilishi, dars jarayonining interfaollashuvi, raqamli vositalarning keng qo'llanishi o'quvchilarda diqqat resurslarini boshqarish masalasini yanada dolzarblashtirmoqda. Shuning uchun diqqatning tabiati, turlari, funksiyalari va o'quvchilar faoliyatidagi o'rni haqida ilmiy asoslangan yondashuv ta'lim jarayonining sifatini oshirishdan muhim ahamiyat kasb etadi.

P.I.Ivanov tomonidan diqqat deb- ongni bir nuqtaga to'plab muayyan bir obyektga aktiv qaratilishiga aytiladi. Diqqat sezgi, idrok, xotira, tafakkur kabi

jarayonlarni tartibga soladi hamda o'quvchining ma'lum maqsadga yo'naltirilgan faoliyatini boshqaradi. Diqqat asosida tanlash (seleksiya), barqarorlik, ko'chish (pereklucheniye) va taqsimlash kabi mexanizmlar yotadi. Diqqatning turlari va ta'lim jarayonidagi namoyon bo'lishi. Diqqat uch asosiy turga bo'linadi:

- Ixtiyorsiz diqqat - tashqi omillar ta'sirida o'z-o'zidan paydo bo'ladi. Kichik yoshdagi o'quvchilarda ko'p uchraydi.

- Ixtiyoriy diqqat - o'quvchi maqsadga yo'naltirilgan holda ongli ravishda boshqaradi.

- Ixtiyoriydan keyingi diqqat - o'quvchi faoliyatga qiziqib ketganda tabiiy barqarorlikka ega bo'ladi. Ta'limda aynan ixtiyoriy va ixtiyoriydan keyingi diqqat muvaffaqiyatning asosiy hisoblanadi.

Diqqatning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- ko'chish - e'tiborni bir vazifadan boshqasiga tez o'tkazish;
- barqarorlik - obyektga uzoq vaqt e'tibor qaratish;
- taqsimlanish - bir vaqtning o'zida bir nechta faoliyatni nazorat qilish;
- selektivlik - muhim axborotni tanlab olish.

Ta'lim jarayonida diqqatning vazifalari. Diqqatning o'quv faoliyatidagi vazifalari quyidagilardan iborat:

- axborotni aniqlik bilan qabul qilishi va tahlil qilish;
- dars jarayonida idrok va tafakkurni boshqarish;
- o'quv vazifalarini aniq bajarish;
- o'quvchining faolligini, mas'uliyatli va motivatsiyani oshirish;

O'qituvchi dars jarayonida psixologik muhitni to'g'ri tashkil etishi, o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olishi va ularning individual qobiliyatlarini inobatga olib metodlarni tanlashi zarur. Motivatsion qulay va qo'llab-quvvatlovchi muhit diqqatning tabiiy rivojlanishiga zamin yaratadi.

Xulosa

Diqqat ta'lim jarayonining eng muhim psixologik komponentlaridan biri bo'lib, o'quvchining bilim olish, eslab qolish va tafakkur qilish jarayonlariga bevosita ta'sir

ko'rsatadi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, dars samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Shu sababli ta'lim muassasalarida diqqatni boshqarish bo'yicha zamonaviy pedagogik yondashuvlar, metodlar va texnologiyalarni qo'llash zarur. Diqqatni rivojlantirishga yo'naltirilgan tizimli ish ta'lim sifatini oshirishning asosiy shartlaridan biridir.

Foydalangan adabiyotlar.

1. Zimbardo P. Psixologiya asoslari. - Toshkent: O'qituvchi, 2019.
2. Leontev A.N. Faoliyat, ong va shaxs. - Moskva: Pedagogika, 2005.
3. Rubinshteyn S.L. Umumiy psixologiya. - asoslari. - Moskva: Nauka, 2012.
4. Xaydarova J. Pedagogika psixologiya. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
5. Atkinson R. Shifrin R. Inson xotirasi va kognitiv jarayonlar. - Cambridge Universitet Press, 2018.
6. Шомуротов, У. (2024). ТЕХНОЛОГИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЕТОДОВ АРТ-ТЕРАПИИ В УСТРАНЕНИИ ЛИЧНОСТИ АГРЕССИИ. *Предпринимательства и педагогика*, 5(2), 91-95.
7. Abdukarimovich, Y. T., & Melikmurodovich, S. U. B. (2022). Art Therapy in Eliminating Aggressiveness in the Individual. *Global Scientific Review*, 9, 1-4.
8. MELIKBOBOYEVICH, S., QIZI, O., & QIZI, Q. (2024). INSONIY MUOMALA VA MULOQOTNING PSIXOLOGIK VOSITALARI. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 2(2), 180-188.
9. Melikboboyevich, S. U., & Yusufaliyevna, H. S. (2024). Educator's Skill in Eliminating Aggressive Situations of Children Raised in Preschool Education Organization. *Samaraly Ta'lim Va Barqaror innovatsiyalar Jurnali*, 1(6), 611-616.